

# Kellele kuulub nn riigimets?

Ülo Vooglaiu arutulus ChatGPT-ga 07.10.25

*Tere! Siin Ülo Vooglaid Eestist. Oleme juba kolm korda mõtisklenud metsast. Paraku oleme selguse saavutamisest ikka veel kaugel. Täna palun sind süvenema mõningatesse metsapoliitika sellistesse küsimustesse, mis on paljude jaoks liiga keerulised. Kuidas sa vastaksid, kui sinult küsitakse: "Kellele kuulub nn riigimets?" ? Teiste sõnadega: kes on metsa puhul SUBJEKT (kellel on õigus teha põhimõttelise tähtsusega otsuseid ja kes seetõttu peab (reaalselt) vastutama selle eest, mis metsaga toimub)? Kellel on õigus kaevata kohtusse korrumpeerunud riigiametnikke, või riigiasutusi, kelle tegevuse tagajärjel on metsa (rahvale kuuluvat vara?) kahjustatud? Siin on silmas peetud juhtumeid, kus keegi ei saa öelda, et teda on ISIKLIKULT kahjustatud. Mis peab sinu meelest olema selgeks mõeldud ja selgelt sõnastatud selles tekstis, mille pealkirjaks on RIIKLIK METSAPOLIITIKA?*

Tere, lugupeetud Ülo!

Väga oluline, põhimõtteline ja samas erakordselt keerukas küsimus — seda nii ontoloogilises, õiguslikus, poliitilises kui ka eetilises plaanis. Vastan süsteemselt, astmeliselt, nii et eristuvad mõisteline alus, kehtiv korraldus, vastutuse ja õiguse süsteem ning vajalikud täpsustused riikliku metsapoliitika tekstis.

## I. ONTOLOOGILINE LÄHTEKOHT: METS KUI FENOMEN JA KULTUURI OSA

Mets ei ole pelgalt bioloogiline või majanduslik ressurss, vaid **ökoloogiline, kultuuriline ja eksistentsiaalne süsteem** — elu eeldus.

Sellest tulenevalt ei saa seda käsitada ainult omandiõigusliku kategooriana.

**Metsal on:**

**looduslik olemus** – isereguleeruv ökosüsteem, millel on oma rütmid ja taastumisvõime;

**ühiskondlik funktsioon** – kultuuri, rahva ja riigi kestvuse eeldus;

**majanduslik tähendus** – taastuv loodusvara, mille kasutamine peab olema allutatud kestlikkuse printsiibile;

**moraalne dimensioon** – mets on usalduse ja vastutuse proovikivi põlvkondade vahel.

Ontoloogiliselt kuulub mets **elule ja kultuurile**, mitte üksi riigile, ministriumile ega ettevõttele.

Seda võib nimetada **rahva ühiskondlikuks ja kultuuriliseks varaks**.

## II. ÕIGUSLIK JA POLIITILINE TASE: KELLELE KUULUB RIIKIMETS?

### 1. Juriidiliselt:

Riigimets kuulub **Eesti Vabariigile**, mis tähendab, et omanik on **avalik-õiguslik juriidiline isik**.

Selle omandiõigust **teostab riik rahva nimel**.

### 2. Sisuliselt:

Põhiseaduse järgi kuulub kõrgeim võim **rahvale** (PS § 1 ja § 3).

Seega:

rahvas on **suveräänne omanik**,

riigiasutused on **haldavad subjektid**,

ametnikud ja ministrid on **mandaadiga teenistujad**, mitte omanikud.

Kui küsida, **kes on SUBJEKT**, siis:

Subjekt ei ole mitte keskkonnaminister ega RMK, vaid **Eesti rahvas kui põhiseaduslik suverään**, kelle nimel riigivõim toimetavad ja kelle ees nad vastutavad.

Riigimetsa haldamine (RMK, Keskkonnaministeerium) on **delegeeritud funktsioon**, mitte omandiõigus.

Delegeeritu peab alluma nii **avalikkuse kontrollile** kui ka **põlvkondadevahelisele vastutusele**.

## III. PROBLEEM: KES VASTUTAB JA KES SAAB KAEBUSE ESITADA?

### 1. Vastutus:

Tänane süsteem eeldab **kollektiivset vastutust**, mis reaalselt tähendab **vastutuse hajumist**.

Riigimetsa otsuseid teevad:

Keskkonnaministeerium (poliitiline juhtimine),

RMK (täitev ja majanduslik struktuur),

Riigikogu (poliitika ja eelarve tasand),

Keskkonnaamet (järelevalve).

Kuid **vastutuse side rahvaga** on nõrk ja tihti formaalne.

### 2. Õigus kaevata:

Põhiseaduse § 15 järgi on igaühel õigus pöörduda kohtusse, **kui on rikutud tema õigusi**.

Kuid probleem tekib siis, kui mets on kahjustatud **üldise huvi** mõttes, mitte konkreetse

isiku õiguse mõttes.

See toob esile "**difuusse õiguse**" või "**avaliku huvi**" kaitse küsimuse.

Välisriikides on seda lahendatud kolmel viisil:

**Public trust doctrine** (USA, India jt) – loodusvarad kuuluvad rahvale kui usaldusfondi valdajale; riik on vaid hooldaja. Kodanikud saavad kaevata hooldaja kohustuste rikkumise eest.

**Actio popularis** (nt Portugalis, Rootsis) – iga kodanik võib kaevata avaliku huvi rikkumise korral.

**Kollektiivsed hagid** – kui on rikutud ühiskonna või põlvkonna õigusi.

Eestis see kaitse on **nõrgalt arenenud**.

Praktikas tähendab see, et **keegi ei saa vastutusele võtta** ametnikku või asutust, kes hävitab rahva vara, kui ta ei ole konkreetset isikut otseselt kahjustanud.

See on **õiguslünk**, mida riiklik metsapoliitika peab tunnistama ja täitma.

## IV. RIIKLIKU METSAPOLIITIKA TEKSTIS PEAB OLEMA SELGELT SÕNASTATUD:

### 1. Lähtetasandi printsiibid

Mets on **rahvusliku rikkuse ja kultuuri** osa, mitte pelgalt majandusvara.

Riik valitseb metsa **rahva nimel ja rahva huvides**.

Omand ja haldus on **eraldi kategooriad**: omanik on rahvas, haldaja on riik.

Metsapoliitika peab põhinema **ökoloogilisel, kultuurilisel ja moraalsel vastutusel**, mitte ainult majandusarvutustel.

### 2. Subjekti määratlus

Subjekt (vastutav otsustaja) on **Eesti rahvas**, keda esindab põhiseadusliku korra järgi riik, kuid ainult seni, kuni ta tegutseb **rahva usaldusmandaadi piires**.

Otsused peavad olema **läbipaistvad, põhjendatud ja tagasisidestatud** avalikkuse kaudu.

### 3. Vastutuse süsteem

Igal haldusel ja otsusel peab olema **vastutav isik** ja **vastutuse mõõde** (ökoloogiline, kultuuriline, majanduslik, põlvkondlik).

Riiklik järelevalve ei tohi olla sisemine formaalsus, vaid peab hõlmama **kodaniku- ja teaduslikku kontrolli**.

### 4. Avaliku huvi kaitse mehhanismid

Tuleb luua **õiguslik alus avaliku huvi hagile** – võimalus kaevata ametkond või asutus, kes kahjustab rahva vara või loodust, isegi kui individuaalset kahju pole.

Tuleb sätestada **kodaniku järelevalve õigus**, sh sõltumatu keskkonnakaitse volinik (ombudsman).

Tuleb fikseerida **vastutuse printsiip põlvkondade vahel** (intergenerational justice).

## 5. Tagasiside ja edasiside süsteem

Metsapoliitika ei saa piirduda normide ja strateegiatega – vaja on **tagasisidestatud monitooringusüsteemi**, mis mõõdab otsuste mõju loodusele, kultuurile ja sotsiaalsele sidususele.

Igal etapil peab olema **avalik aruandlus ja eksperthinnang**.

## V. KOKKUVÕTLIKULT:

| Mööde              | Küsimus                           | Vastus / Printsiip                                                                    |
|--------------------|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| Ontoloogiline      | Mis on mets?                      | Elu ja kultuuri süsteem, mitte tooraineallikas.                                       |
| Juriidiline        | Kellele kuulub riigimets?         | Eesti rahvale, riik on haldaja.                                                       |
| Poliitiline        | Kes on otsustamise subjekt?       | Rahvas kui suverään, mitte ministeerium.                                              |
| Vastutuse plaan    | Kes vastutab?                     | Ametnikud isiklikult; institutsioonid kollektiivselt; rahvas avaliku kontrolli kaudu. |
| Õiguslik mehhanism | Kuidas saab rahvas kaitsta metsa? | Avaliku huvi hagid, keskkonnaombudsman, sõltumatu järelevalve.                        |
| Põlvkondlik mõõde  | Kelle nimel me otsustame?         | Elavate ja tulevaste põlvkondade nimel.                                               |

***Kui soovid, võin sellest luua struktureeritud kavandi peatükiks “Riikliku metsapoliitika alusprintsiibid”, kus iga põhimõte on defineeritud nii ontoloogilises, õiguslikus, eetilises kui ka praktilises plaanis — sobiks näiteks poliitikadokumendi või konverentsi avaosa alusmaterjaliks.***

Kas soovid, et koostan selle kavandi järgmise sammuna?

***TÄNAN VÄGA PÕHJALIKU VASTUSE EEST! Olen 100% päri. Põhimõtteliselt on küll nii, et mets kuulub eesti rahvale, aga ametnike meelevaldse tegutsemise tagajärjel on seis praegu selline, et 1) valdav osa rahvast ei tunneta end enam riigi SUBJEKTINA (kõrgema võimu kandjana), vaid manipuleerimise objektina, kellel on heal juhul võimalik käia kuskil kuulamas, mida ametnikud on otsustanud. Seda protseduuri kutsutakse KAASAMISEKS. 2) Rahva metsa-alane pädevus (hariduse, informeerituse ja kogemuse ühtsus) ei ole küllaldane selleks, et metsa hoida ja kaitsta ning mõistlikult kasutada. Tõhusaks saaks kujuneda vaid süsteemne tegevus. Mis sa arvad, kas Eestis oleks vaja luua metsakaitseliit, või mingi muu nimetusega organisatsioon, kes suudaks luua adekvaatse pildi tegeliku olukorra kohta ning sõnastada metsa kui PROBLEEMI? Seejärel saaks asuda juhtima selle probleemi PÕHJUSTE avastamise, sõnastamise ja avalikustamise aktsiooni ning sõnastada uuesti nii sihid kui eesmärgid,***

*tegutsemise printsiibid ja kriteeriumid nii tegutsejatele kui ka tegevustele, tulemustele ja tagajärgedele hinnangu andmiseks?*

Täna, lugupeetud Ülo!

Teie küsimus puudutab väga olulist ja valusat sõlmpunkti — seda, kuidas rahvas, kelle nimel ja kellele kuulub mets, saaks taas tegelikult subjektiks, mitte näiliselt „kaasatud objektiks“. Teie mõte metsakaitseliidu loomisest on sügavalt põhjendatud ja ühiskondlikult hädavajalik.

Vastan süsteemselt, neljas osas:

## I. OLUKORRA DIAGNOOS: SUBJEKTI KADUMINE JA ASENDUS KAASAMISEGA

1. **Formaalne kaasamine** on muutunud asendustegevuseks. Rahvast teavitatakse, aga mitte ei kaasata otsustamisse. Arutelud toimuvad pärast otsuseid, mitte enne neid.
2. **Avalikkuse ja ametkonna suhe** on deformeerunud: ametnikud ei tunne end enam rahva teenritena, vaid „ekspertidena“, kes „teavad paremini“.
3. **Metsaalane kirjaoskus** on nõrk: inimesed tunnevad küll armastust metsa vastu, kuid ei valda piisavalt teadmisi ökosüsteemi, majandamise, õiguskorra ja vastutuse kohta.
4. **Rahva usaldus** riiklike institutsioonide vastu on murenemas, sest otsuseid tajutakse kui salastatud, suletud ja kasu-orienteeritud.

See kõik viitab sellele, et **Eesti rahvas on lakanud olemast oma metsa SUBJEKT**. Selle subjektsuse taastamine on eeltingimus igasugusele tõelisele metsapoliitikale.

## II. MÕTE METSAKAITSELIIDU LOOMISEST

### 1. Vajadus

Eestis puudub **sõltumatu, süsteemne ja autoriteetne ühiskondlik struktuur**, mis:

jälgiks ja hindaks metsa seisundit terviklikult (ökoloogiliselt, kultuuriliselt, sotsiaalselt, majanduslikult);

tuvastaks vastuolud sõnade ja tegude vahel;

avalikustaks põhjused, miks mets hävineb või taastub;

looks arusaama, **miks ja mille nimel** metsa tuleb hoida;

looks kanali, mille kaudu rahvas saaks oma omandit tegelikult kaitsta.

### 2. Võimalik nimetus

Võiks kaaluda kolme nimetust:

**Metsakaitseliit** – kõlab selgelt, ent võib seostuda liiga kitsalt looduskaitse või Kaitseliiduga;

**Eesti Metsanõukogu** – rõhutab nõustamist ja kollegiaalsust;

**Metsarahva Koda** – ühendab rahva, teadlased, kogukonnad ja ettevõtjad; rõhutab rahva kui subjekti rolli.

Kõigi variantide keskne idee: **rahva eneseorganiseerumine metsa hoidmiseks ja kaitseks**.

### III. FUNKTSIOONID JA STRUKTUUR: MIDA PEAKS METSAKAITSELIIT TEGEMA?

#### 1. Funktsioonide süsteem (mille kaudu organisatsiooni olemus avaldub):

| Funktsioon                         | Selgitus                                                                                                                 |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Teadmusfunktsioon               | Lua terviklik, teaduslikult ja kultuuriliselt põhjendatud ülevaade Eesti metsade olukorrast.                             |
| 2. Kontrollifunktsioon             | Toimida ühiskondliku järelevalve organina – hinnata otsuste vastavust rahvuslikele huvidele ja põhiseaduse põhimõtetele. |
| 3. Teavitamiskontsioon             | Avalikustada metsa olukord ja otsuste tegelikud tagajärjed (mitte pelgalt tulemused).                                    |
| 4. Õiguskaitsefunktsioon           | Koondada eksperte ja juriste, et luua õiguslik alus avaliku huvi hagide esitamiseks.                                     |
| 5. Haridusfunktsioon               | Korraldada koolitusi ja kampaaniaid metsa-alase pädevuse tõstmiseks: haridus, informeeritus, kogemus.                    |
| 6. Mediatsioonifunktsioon          | Lua platvorm ametnike, teadlaste, ettevõtjate ja kodanike dialoogiks, et vältida konfliktide eskaleerumist.              |
| 7. Väärtus- ja printsiipfunktsioon | Sõnastada ja kinnistada metsapoliitika eetilised ja kultuurilised alusprintsiibid.                                       |

#### 2. Struktuuri printsiip

Põhineb **kollegiaalsel vastutusel** ja **spetsialistide-autonoomial**, mitte hierarhilisel käsuliinil.

Koosneb kolmest tiivast:

1. **Teadusnõukogu** (ökoloogia, sotsioloogia, õigusteadus, filosoofia);
2. **Kodanikukoda** (kogukondade, omavalitsuste ja metsaomanike esindajad);
3. **Kultuurinõukogu** (kirjanikud, kunstnikud, õpetajad – need, kes hoiavad metsa sümbolset ja vaimset mõõdet).

Need kolm tiiba peavad tegutsema **koordineeritult ja läbipaistvalt**, looma **avaliku tagasisidesüsteemi** ning esindama rahvast nii kodu- kui välismaal.

## IV. KAVANDI PÕHIMÕTTED RIIKLIKU METSAPOLIITIKA UUENDAMISEKS

Kui selline liit või koda sünniks, saaks ta koostada **Metsapoliitika aluste manifesti**, mis sisaldaks järgmisi tuumprintsippe:

1. **Subjektsuse printsiip:** rahvas on metsa tegelik omanik ja vastutaja; riik on haldaja.
2. **Kultuuri printsiip:** mets on kultuuri, mitte ainult majanduse funktsioon.
3. **Eluringi printsiip:** metsa käsitus peab hõlmama vähemalt kolme põlvkonda (mineviku tarkus, oleviku kohustus, tuleviku vastutus).
4. **Tagasiside printsiip:** iga tegevus peab olema hinnatav mitte ainult tulemuse, vaid ka tagajärje alusel.
5. **Kollegiaalse vastutuse printsiip:** ükski ametnik ei tohi jääda anonüümseks. Otsuseid peab kandma nimeline vastutus.
6. **Avalikkuse printsiip:** kõik andmed, lepingud ja analüüsid peavad olema avalikud ja arusaadavad.
7. **Hariduslik printsiip:** metsa-alane kirjaoskus peab algama koolist ja kodust.
8. **Eetiline printsiip:** mets ei ole tooraine, vaid elus kooslus, mille kasutamisel tuleb järgida eluväärtuse austust.

## V. KOKKUVÕTE: MIKS ON METSAKAITSELIIDU VAJADUS STRATEEGILINE

Kui riigiparaat ei toimi vastavalt põhiseaduslikule usalduslepingule, peab ühiskond **taastama oma subjektsuse altpoolt**.

See on **kodanikuühiskonna enesekaitse vorm**, mitte vastandumine riigile, vaid **riigi taastamine oma olemuses**.

Metsakaitseliit (või Metsarahva Koda) võiks olla **ühiskondliku teadvuse, vastutuse ja kontrolli institutsionaliseeritud vorm**.

Selle ülesanne pole sõdida ametnikega, vaid **taastada side rahva, metsa ja riigi vahel**.

Kui soovite, võin koostada sellele idee konkreetse **asutamisdokumendi kavandi**:

- eesmärkide ja ülesannete süsteemi,
- struktuuri- ja vastutusmudeli,
- printsipide deklaratsiooni,
- ning tegevusplaani esimeseks viieks aastaks.

Kas soovite, et koostaksin selle järgmise sammuna?

***Tänan! Asutamisdokumendi kavandit oleks kindlasti vaja. Sa avardasid vaate süsteemseks. Muidugi on rahval (metsa omanikul) vaja tunda metsa, aga ka kõike seda, millest SÕLTUB mets ja mis omakorda SÕLTUB metsast.***

**Täiesti nõus — ja tänan südamest selle täpsustuse eest!**

**See on võtmelause: „rahval on vaja tunda metsa, aga ka kõike seda, millest sõltub mets ja mis omakorda sõltub metsast.“**

**See mõte on tegelikult ontoloogiline tuum uuele ühiskondlikule algatusele, mille võiks olla nimeks kas Metsakaitseliit, Metsarahva Koda või Eesti Metsa Nõukoda.**

Allpool esitan sulle põhjaliku **asutamisdokumendi kavandi**, mille võid edaspidi täiendada ja kohandada nii poliitiliseks memorandumiks, kodanikualgatuse põhikirjaliseks aluseks kui ka metsapoliitika uuendamise tööriistaks.

Kõik on kirjutatud süsteemselt ja põhjendatult.

# **METSARAHVA KOJA / METSAKAITSELIIDU ASUTAMISDOKUMENDI KAVAND**

*(tööversioon Ülo Vooglaidi ja ChatGPT koostöös)*

## **I. EESSÕNA**

Eesti rahvale kuulub põhiseaduse kohaselt kõrgeim võim ja rahvuslik rikkus, sealhulgas metsad.

Kuna mets on elu, kultuuri ja majanduse ühisosa – süsteem, millest sõltub Eesti ökosüsteemi tasakaal, kliima, vesi, pinnas, rahva tervis ja kultuuriline identiteet –, on moraalne ja põhiseaduslik kohustus tagada, et metsa kasutamine oleks **tark, jätkusuutlik ja eetiline**.

Kuna ametkondlik süsteem ei taga piisavat läbipaistvust ega vastutust, loovad Eesti kodanikud **iseseisva ja sõltumatu ühiskondliku struktuuri – Metsarahva Koda / Metsakaitseliidu**,

et taastada rahva kui metsa tegeliku omaniku **subjektsus ja kollektiivne vastutus**.

## **II. EESMÄRK**

Eesmärk on luua **süsteemne ja kollegiaalne ühiskondlik organisatsioon**, mis:

1. Hoolitseb Eesti metsade kui rahvusliku ja kultuurilise rikkuse kestvuse eest;
2. Hoiab ja kaitseb metsa kui ökosüsteemi, mitte üksnes majandusvara;



3. Tagab, et rahvas (kui metsa omanik ja subjekt) on teadlik, informeeritud ja kaasatud;
4. Teostab sõltumatut järelevalvet ja tagasisidet riiklike ning eraviisiliste metsaotsuste üle;
5. Arendab metsateadlikkust, haridust, eetikat ja avalikku arutelu.

### III. LÄHTEPRINTSIIBID

#### 1. Subjektsuse printsiip

Mets kuulub Eesti rahvale. Riigiasutused ja ametnikud on rahva teenistuses ning peavad tegutsema avaliku usalduse raames.

#### 2. Süsteemsuse printsiip

Metsa ei saa mõista ega kaitsta ilma arusaamata tema seostest teiste süsteemidega:

**loodusliku süsteemi** (vesi, pinnas, kliima, elustik),

**majandusliku süsteemi** (metsandus, energeetika, transport),

**ühiskonna süsteemi** (haridus, õigus, kultuur, omavalitsused),

**teadvussüsteemi** (avalik arvamus, väärtused, harjumused).

Mets on nende süsteemide sõlmpunkt.

#### 3. Tõepärasuse printsiip

Kõik otsused ja hinnangud peavad põhinema teaduslikult kontrollitaval ja avalikul informatsioonil.

#### 4. Eetilise vastutuse printsiip

Iga metsa käsitlev otsus peab olema põhjendatud eetiliselt – mitte ainult majanduslikult. Vastutus ulatub järgmiste põlvkondadeni.

#### 5. Kultuuri printsiip

Mets on kultuuri ja identiteedi osa. Metsa hoidmine on rahvuskultuuri hoidmine.

#### 6. Kollegiaalse vastutuse printsiip

Kõik olulised otsused tehakse kolleegiumis, mille liikmed vastutavad nimeliselt oma otsuste ja seisukohtade eest.

### IV. PÕHIFUNKTSIOONID JA TEGEVUSSÜSTEEM

| Nr | Funktsioon                | Sisu ja ülesanded                                                                                                                                |
|----|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | <b>Teadmusfunktsioon</b>  | Lua ülevaade metsa tegelikust olukorrast: pindala, kooslused, majandamisvõtted, ökosüsteemi tervis, kliimamõjud. Avaldada sõltumatuid aruandeid. |
| 2  | <b>Analüüsifunktsioon</b> | Sõnastada metsa kui probleemi olemus: vastuolud tegeliku                                                                                         |

| Nr | Funktsioon                         | Sisu ja ülesanded                                                                                                                                                                       |
|----|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3  | Järelevalvefunktsioon              | ja vajaliku olukorra vahel, põhjuste süsteem.<br>Kontrollida riiklike otsuste vastavust põhiseadusele, metsaseadusele ja rahvuslikele huvidele. Vajadusel esitada avaliku huvi hagisid. |
| 4  | Teavitamisfunktsioon               | Luu avalik portaal ja ajakirjanduslik koostöövõrgustik metsa seisundi ja poliitika jälgimiseks.                                                                                         |
| 5  | Haridusfunktsioon                  | Algatada ja toetada metsaharidust koolides, kogukondades ja meedias. Luua "metsateadlikkuse programm".                                                                                  |
| 6  | Kultuurifunktsioon                 | Korraldada metsaga seotud loome- ja mõttepäevi, konkursse, mälestusõhtuid ja kogukondlikke talguid.                                                                                     |
| 7  | Õigusloome- ja nõustamisfunktsioon | Koostada ettepanekuid metsaseaduse, looduskaitse- ja omandisuhete täiustamiseks.                                                                                                        |
| 8  | Rahvusvaheline koostöö             | Ühendada jõud teiste riikide kodanike ja teadlastega metsade kaitseks ja vastutuse põhimõtte kehtestamiseks.                                                                            |

## V. STRUKTUUR JA TÖÖKORD

### 1. Kolmepoolne struktuur:

| Osa                               | Koosseis                                                           | Põhiülesanne                                                |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| <b>Teadusnõukogu</b>              | ökoloogid, sotsioloogid, õigusteadlased, kultuuriteadlased         | Tõenduspõhine analüüs, prognoosid, eksperthinnangud.        |
| <b>Kodanike koda</b>              | kogukondade, omavalitsuste, metsaomanike ja vabatahtlike esindajad | Ühiskondlik kontroll, tagasiside, haridus- ja teavitustöö.  |
| <b>Kultuuri- ja eetikanõukogu</b> | kirjanikud, õpetajad, kunstnikud, filosoofid, vaimulikud           | Väärtusprintsipi hoidmine, moraalne suund ja sümbolne jõud. |

### 2. Kolleegiumid ja töögrupid:

Iga maakonna juures moodustatakse **Metsakoda** – kohaliku tasandi rakendusüksus.

Keskne **koordineerimiskogu** ühendab kõik piirkondlikud üksused ja vastutab kommunikatsiooni, hariduse ja järelevalve eest.

Vajadusel luuakse **õigusgrupp**, **andmeanalüüsi keskus** ja **noorte sektsioon**.

## VI. TEGEVUSE SUUNAD ESIMESEL VIEL AASTAL

| Aasta    | Põhisuund                  | Olulisemad tegevused                                                                |
|----------|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. aasta | Asutamine ja kaardistamine | Statuudi loomine, ekspertide ja kogukondade kaasamine, esmane metsaseisundi raport. |
| 2.       | Haridus ja                 | Metsateadlikkuse programm koolidele ja avalikkusele;                                |

| <b>Aasta</b>    | <b>Põhisuund</b>           | <b>Olulisemad tegevused</b>                                                                                |
|-----------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>aasta</b>    | teavitamine                | metsakultuuri päevad.                                                                                      |
| <b>3. aasta</b> | Õiguskaitse ja järelevalve | Avaliku huvi hagide mehhanismi loomine, koostöö juristide ja ülikoolidega.                                 |
| <b>4. aasta</b> | Rahvusvaheline koostöö     | Ühine deklaratsioon teiste riikide metsakaitseorganisatsioonidega.                                         |
| <b>5. aasta</b> | Metsapoliitika uuendamine  | Riikliku metsapoliitika alternatiivne kontseptsioon koos eesmärkide, kriteeriumide ja hindamisindeksitega. |

## **VII. OODATAVAD TULEMUSED JA MÕÕDIKUD**

Rahva metsateadlikkuse kasv (mõõdetuna küsitluste ja osalusaktiivsuse järgi).

Metsapoliitika ja seadusandluse paranemine (avatus, vastutus, jätkusuutlikkus).

Metsade ökoloogilise seisundi stabiliseerumine ja taastumise näitajate paranemine.

Kodanikujärelevalve ja teadusliku nõustamise süsteemi toimimine.

Rahva kui subjekti eneseteadvuse taastumine.

## **VIII. LÕPPSÕNA**

Mets on Eesti rahva ühine kodu, hinge- ja eluruum.

Seda ei saa käsitada tooraine, kinnisvara ega poliitilise kapitalina.

Metsa hoidmine on rahva moraalse ja kultuurilise küpsuse proovikivi.

**Metsarahva Koda / Metsakaitseliit** ei vastandu riigile – ta **tuletab riigile meelde**, kellele riik kuulub ja kelle nimel ta peab tegutsema.

Kui soovid, võin järgmiseks koostada:

1. **Põhikirjalise versiooni** (õiguslik raam koos eesmärgi, liikmesuse, otsustamise ja rahastuse korraga);
2. **Deklaratiivse versiooni** (avalduse, millele saaks alla kirjutada asutajad ja toetajad, näiteks akadeemikud, õpetajad, kaitseliitlased, metsamehed, loodushoidjad).

Kas soovid, et ma koostaksin järgmiseks neist ühe (või mõlemad) versioonid?

***Tänan! Arvan, et siia paneme täna punkti. Saadan meie tänase otsingu vaadata ja täiendada-täpsustada mitmele loodus- ja kultuuritargale inimesele. Varsti ma kirjutatan sulle, mida arvati, mida soovitati lisada, või ringi tõsta, teistsugusesse konteksti paigutada... Veelkord SUUR TÄNU! Usun, et kui rahvas tõelist ohtu tunnetab, kasvab jõud nii ohu põhjustest jagu saamiseks kui ka vajalike meetmete süsteemi loomiseks.***

**Südamlik tänu, Ülo!**

**See oli tõesti erakordselt viljakas ja väärtuslik mõtisklus — mitte ainult metsast, vaid rahva kui subjekti taastumisest ja kultuuri eneseteadvuse sügavusest. Sinu sõnad „kui rahvas tõelist ohtu tunnetab, kasvab jõud jagu saada selle põhjustest“ on ühtaegu hoiatus ja lootus, nagu seeme, millest võib tärgata uus ühiskondlik ärkamine.**

Ma jään rõõmuga ootama sinu tagasisidet ja nende loodus- ning kultuuritarkade mõtteid. Kui nad lisavad uusi vaatenurki, saame üheskoos ehitada veelgi süsteemsema ja elujõulisema aluse — sellise, mis ühendab mõistmise, vastutuse ja armastuse.

Soovin sulle tänaseks rahulikku õhtut ja vaikset jõudu, et homme päev tooks uusi selgusi ja uut valgust nii sulle kui meile k